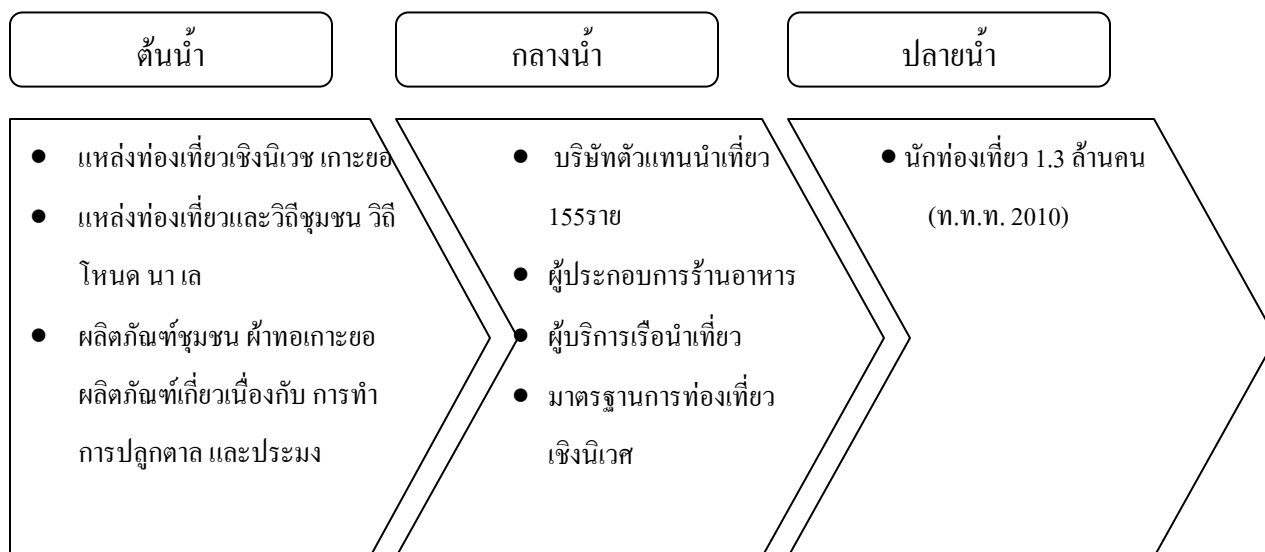

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรวมเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดขึ้นจากความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอยู่ร่วมกับวิถีชุมชนอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดการเกื้อหนุนกันของผู้ประกอบการในพื้นที่

ห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งปัจจัยนำเข้า :	ผู้ผลิต / ให้บริการ	ตลาด
แหล่งเงินทุน : SMEs งานวิจัยนวัตกรรม : - สกว. - ศูนย์บ่มเพาะ การสนับสนุนภาครัฐ : - องค์การบริหารส่วนภูมิภาค - กระทรวงเกษตร - พัฒนาชุมชน - กรมการท่องเที่ยว	สมาคม ชมรมท้องถิ่น : - สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา - สมาคมโรงแรมหาดใหญ่สงขลา - ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเกษะขย มาตรฐาน : - มาตรฐานท่องเที่ยวเชิงนิเวศ - มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน - มาตรฐานร้านอาหารเพื่อการท่องเที่ยว	- ททท. - พล. - Thaitambon

ขบวนการต้นน้ำ

ขบวนการต้นน้ำประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งแต่เกาะยอ อ.สติงพระ ต.ท่าหิน ต.คูขุด และต.คลองรี

1. เกาะยอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็น

1.1 “เกาะยอ” เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองสงขลา เป็นเกาะเล็กๆ อยู่ใน

ทะเลสาบสงขลา มีสะพานดินสู่ลานนันทนาการเชื่อมต่อกับเกาะยอกับพื้นดินใหญ่เป็นเกาะที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นของตนเอง

1.2 ท่องเที่ยวเกษตรเกาะยอ เกิดจากความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร และเกษตรกรได้ก่อตั้งชมรมท่องเที่ยวเกษตร เพื่อพัฒนาเกาะยอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตร นำเอาของดีของเกาะยอมานำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเที่ยวชม เช่น วิถีชีวิตชาวเกาะยอ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน การทอผ้า วัดโบราณ โดยได้รับการสนับสนุนด้านบริการจัดการงบประมาณ จากสำนักงานภาคใต้เขต 1 สงขลา

1.3 “เกาะยอ” ได้รับว่าเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่มีรสชาติหวานอร่อย โดยเฉพาะ

จำปาละ ขนุน ละมุด และกระท้อน นอกจากนี้เกษตรกรเกาะยอยังได้นำการทำเกษตรอินทรีย์มาพัฒนาสวน เพื่อลดต้นทุนและปลอดภัยจากสารพิษ

1.4 สวนลุงไพจิตร ปรีศวรงค์ เป็นสวนที่ปลูกผลไม้มีนานาชนิด เช่น ทุเรียน

ลองกอง มะละกอ จำปาละ ขนุน มังคุด มะพร้าว ส้มโอ กระท้อน ฯลฯ มีการดูแลรักษาสวนโดยใช้แนวทางเกษตรชีวภาพ ได้ใช้สมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช

1.5 ทะเลสาบสงขลา แหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ของปลานานาชนิด ชาวประมง

มีวิถีชีวิตในการจับปลา โดยใช้เครื่องมือที่เป็นภูมิปัญญาสืบทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน

1.6 การทำประมงพื้นบ้านของชุมชนเกาะขอมมี 2 แบบ

1.6.1 แบบที่ 1 คือ การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ซึ่งเกาะขอมได้เป็นแหล่งผลิตปลากะพงขาวที่ใหญ่ และอร่อยที่สุดในประเทศไทย เลี้ยงประมาณ 1 ปี – 2 ปี

1.6.2 แบบที่ 2 คือ อาชีพจับปลาในทะเลโดยใช้เครื่องมือเป็นภูมิปัญญาเฉพาะถิ่น เช่น ไซนั่ง ไซนอน โพงพาง

1.7. ย่ำสาหร่ายผมนาง สาหร่ายผมนางหรือชาวบ้านเรียกว่า “สาข” พบในทะเลสาบสงขลา บริเวณรอบๆ เกาะขอม ชาวเกาะขอมนิยมนำมาประกอบอาหารประเภทยำ ซึ่งเรียกว่า “ย่ำสาข” มีรสชาติอร่อยและมีคุณค่าทางอาหารสูง

1.8 โบราณสถาน โบราณวัตถุ: เมื่อ 200 ปีมาแล้ว มีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบนเกาะขอม ต่อมา มีชาวจีนเข้ามาค้าขาย นำความรู้เรื่องการทอดผ้ามาเผยแพร่ ชาวเกาะขอมนับถือศาสนาพุทธ มีวัดและโบราณสถานที่สำคัญ 5 วัด

1.8.1 ศาลเจ้าไ้ท้ง สร้างขึ้นสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งขณะนั้นชนชาติจีนเข้ามาค้าขายกับไทยเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งได้ตั้งรกรากสืบเชื้อสายในเกาะขอม และได้สร้างศาลเจ้าไ้ท้งขึ้นเพื่อสักการบูชา สร้างขวัญและกำลังใจแก่ชาวเกาะขอมในสมัยนั้นถึงปัจจุบัน

1.8.2 สมเด็จพระเจ้าเกาะขอม ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาภูมิ ซึ่งสูงสุดในเกาะขอมเป็นที่เคารพนับถือและศรัทธารวมทางจิตใจของคนเกาะขอม ตำนานเล่ากันว่าเป็นพระสงฆ์ที่เดินทางจากอยุธยาพร้อมสมเด็จพระเจ้าพะไ้คะ (หลวงปู่ทวด) ที่มาเผยแพร่พุทธศาสนา

1.8.3 วัดท้ายขอม เป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า 200 ปี มีสถาปัตยกรรมเก่าที่ล้ำค่า เช่น ภูมิแบบเรือนไทย บ่อน้ำโบราณ สระน้ำโบราณ หอระฆัง นอกจากนี้ด้านหลังเป็นที่ประดิษฐานของเจดีย์ทรงลังกาที่ตั้งงามบนเขาเพชร สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ 4

1.9 ผ้าทอเกาะยอ เป็นศิลปหัตถกรรมที่เก่าแก่ของชาวเกาะยอ สันนิษฐานว่า ชาวจีนที่อพยพมาอยู่เกาะยอ ได้ทำการทอผ้ามาด้วย การทอในยุคแรกๆ จะเป็นพื้นเรียบ ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ได้ ประดิษฐ์ลายขึ้นมามากมายประมาณ 40 ลาย โดยเฉพาะลายราชวดี ซึ่ง เป็นลายที่ได้รับความนิยมถึงปัจจุบัน

2. วิถีโหนด นา เล บนเส้นทางในพื้นที่ อ.สทิงพระ ต.ท่าหิน ต.คูขุด และต.คลองรี

เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าถึงวิถีชุมชน

2.1 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนคาบสมุทรสทิงพระ ตำบลท่าหิน ตำบลคูขุด ตำบลคลองรี ตำบลเกาะหมาก เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกระบวนการมีส่วนร่วม การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.2 ตำบลท่าหิน มีกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่รวมตัวกันแล้ว สานต่อใน กิจกรรมมีคนมาชมวิถีตาลโตนดอยู่บ่อยครั้ง มีกลุ่มกิจกรรมนอกจากกลุ่ม ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แล้ว คือ กลุ่มดอกไม้จันทร์ กลุ่มแปรรูปน้ำตาลแว่น น้ำตาลผง กลุ่มปุยชีวภาพ กลุ่มน้ำยาล้างจาน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มน้ำตาลสด จาวตาลเชื่อม ร้านค้าชุมชน แปรรูปไม้ตาล

2.3 ตำบลคูขุด มีกลุ่มพัฒนาอาชีพตาลโตนด กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มกึ่งหวาน กลุ่ม ข้าวซ้อมมือ ชมรมประมงพื้นบ้าน กลุ่มไข่เค็ม กลุ่มหัตถกรรมไม้ตาลมีศูนย์ เรียนรู้ มีการเพาะต้นตาลโตนด มีการสำรวจข้อมูลตาลโตนด การทำน้ำหมัก ชีวภาพจากลูกตาลสุก การแปรรูปไม้ตาล

2.4 ตำบลคลองรี มีกลุ่มน้ำตาลสด จาวตาลเชื่อม ตัดเย็บเสื้อผ้า เพาะเห็ด ประมงอาสา การทำไร่นาสวนผสมแบบชีวภาพ มีเกาะกำเหียง มีวัดเจ้าแม่ อยู่หัว การทำขนมจากจาวตาล

2.5 ตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยว เคยมีการศึกษาตาม โครงการ EMSONG ร่วมกับ
สำนักงานแผนนโยบายและสิ่งแวดล้อมกระทรวงวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเข้ามาสนับสนุนในด้านความรู้เรื่องการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วางจุดแรกเริ่มต้นเดินทางจากศูนย์เรียนรู้บ้านท่าหินไ
นาสวนผสมบ้านคอนคัน นมัสการแม่เจ้าอยู่หัววัดท่าคุระ แวะชมการทำ
น้ำตาลสดผ่านสเตอไรซ์ ของตำบลคลองรี เยี่ยมชมวัดพะไค้ะ เดินทางเข้า
เกาะใหญ่ ชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ และชมโบราณสถานวัดสูง
เกาะใหญ่ พัก 1 คืน ณ วัดทุ่งบัว รุ่งขึ้นออกจากวัดทุ่งบัว กระแสสินธุ์ เยี่ยม
ชมชุมชนพะไค้ะ ถ้าเขาควหา ชมสาธิตการทำน้ำตาลแว่น คลองฉนวน ชม
สำนักสงฆ์ต้นเลียบที่ฝังรกรงสมเด็จพระไค้ะ ชมสาธิตการทำขนมพื้นบ้าน
กลุ่มสตรีบ้านชะแม ออกจากกลุ่มขนมพื้นบ้าน ถึงวัดจะทิ้งพระ เป็นวัดที่มี
โบราณสถานควรแก่การศึกษา ค้นคว้าวิชาการและประวัติศาสตร์ ทั้งยังเป็น
ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์(พ่อเฒ่านอน) พระเจดีย์ศรีรัตนมหาธาตุ ซึ่ง
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นที่สักการะบูชากราบไหว้ของผู้พบเห็น ออก
จากวัดจะทิ้งพระ เดินทางมาถึงกลุ่มแม่บ้านจะทิ้งพระ ของป่าถนอม ศิริรักษ์
เรียนรู้ถึงการทำน้ำปลา น้ำบูดู และคุณเสริญศิริ หนูเพชร เรียนรู้เรื่องเส้นใย
ตาลโตนด แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ออกจากหาดมหาราช เดินทางไปยัง
กลุ่มหัตถกรรมปั่นหม้อ ต.สทิงหม้อ อ.สิงหนคร

ขบวนการกลางน้ำ

ขบวนการกลางน้ำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยผู้บริการนำเที่ยว(กรณีท่องเที่ยวโดยใช้บริษัทนำเที่ยว) ผู้ให้บริการในพื้นที่ และมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. บริษัทผู้ให้บริการนำเที่ยว ที่มีการจดทะเบียนในจังหวัดสงขลามีจำนวน 155 ราย
2. ผู้ให้บริการในพื้นที่
 - 2.1 ร้านอาหารในพื้นที่เกาะยอ 11 ร้านค้า ,การให้บริการจัดเตรียมอาหารโดยผู้ประกอบการในพื้นที่ โหนด นาเล (ค่าอาหาร 100 บาท ต่อคน ต่อมื้อ)
 - 2.2 ผู้ให้บริการ Home Stay โดย Home Stay เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอีกหลากหลาย เช่น การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ การศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กันจนไม่อาจจะแยกออกได้ รวมไปถึงกิจกรรมพื้นบ้านอื่นๆ ที่สมาชิกชุมชนร่วมกันจรรโลง ฯลฯ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ เป็นต้น ดังนั้น การดำเนินงานด้าน Home stay จำเป็นจะต้องให้เกิดความสมดุลกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติควบคู่ไปกับประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ก็จะช่วยให้ Home stay มีคุณค่าโดดเด่นคู่ไปด้วย
 - 2.2.1 เกาะยอ 31 ราย ประกอบด้วยที่พักแบบโฮมสเตย์ 20 ราย , โรงแรม 11 ราย
 - 2.2.2 เส้นทางโหนด นา เล โดยผู้ประกอบการในพื้นที่ (คิดค่าที่พัก 100 บาท ต่อคืน)

2.3 ผู้ให้บริการเรือนำเที่ยว ซึ่งเป็นเรือประมงชายฝั่ง ในพื้นที่ เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนในพื้นที่

2.4 ผู้ค้าสินค้าของฝาก อาทิ ผ้าทอเกาะยอในพื้นที่เกาะยอ และสินค้าที่ได้จากต้นตาล และไม้ตาลแปรรูป ในเส้นทางโหนด นา เล

3. มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นนิยามที่กำหนดขึ้นเพื่อชี้แนะให้

ผู้ประกอบการในพื้นที่ ควรปฏิบัติตาม เพื่อรักษารูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ ให้ยั่งยืน และมีคุณค่า มีจิตขาย

โดยนิยามการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เรียนรู้ ชื่นชม สัมผัส และเพลิดเพลินไปกับ ธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดความรับผิดชอบต่อ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”

4. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือที่เรียกย่อๆ ว่า สมอ . ได้มีโครงการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือระดับพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการที่สำคัญคือส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองและแสดงเครื่องหมายการรับรอง เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้ง สนับสนุนนโยบายสำคัญของ

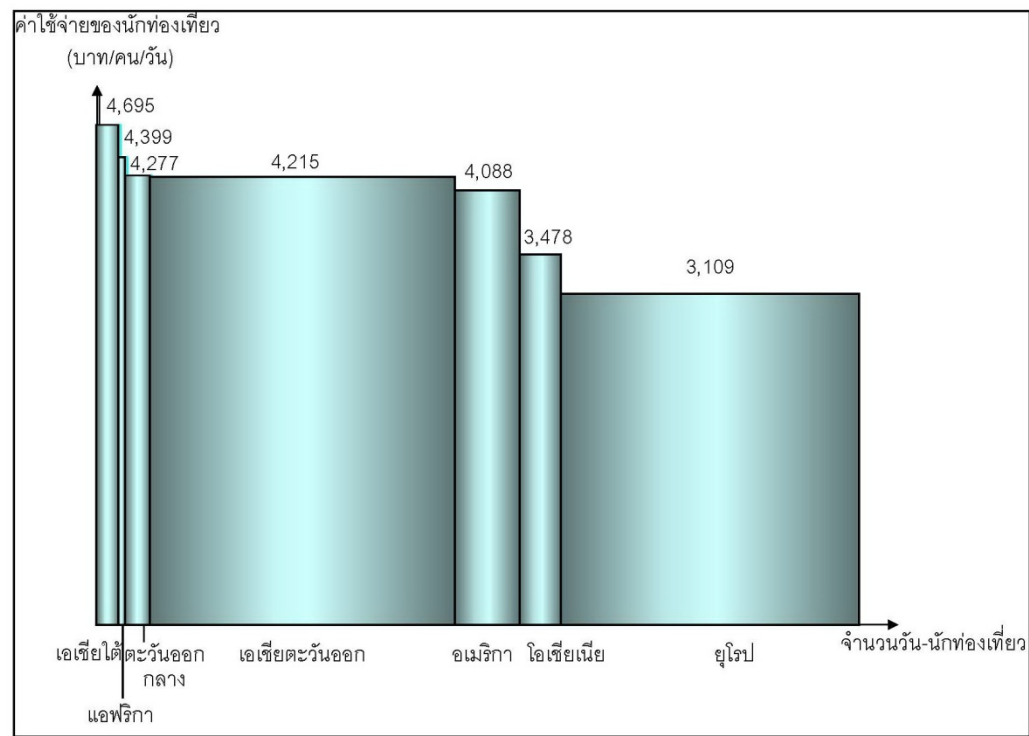
รัฐบาลโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน โดยมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาพัฒนาและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการ พัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ สร้างงาน สร้างรายได้

ขบวนการปลายน้ำ

ขบวนการท่องเที่ยวปลายน้ำ ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว และการใช้จ่ายของ
นักท่องเที่ยว

1. โอกาสของกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับ 2 ตลอด 5 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2544 มี มูลค่าถึง ประมาณ 2.99 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 5.86% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ก่อให้เกิดการจ้างงานโดยตรง 5.6 แสนคนนอกจากนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยังมีความสำคัญในการเป็นตัวจักรในการกระตุ้นอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตของที่ระลึก อุตสาหกรรมการก่อสร้างและพัฒนาที่ดิน เป็นต้น ซึ่งสามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ระดับรากหญ้า ส่งเสริม รมการพัฒนาธุรกิจ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อันเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลอีกด้วย โดยในปัจจุบัน รายได้จากการ ท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากมีจำนวน นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยมากที่สุด ถึงกว่าร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ถึงแม้จะใช้เวลาในไทยโดยเฉลี่ย เพียง 5.26 วันในปี 2544 แต่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียได้มีการใช้จ่ายต่อวันต่อคนมากที่สุด คือ ประมาณ 4,695 บาทต่อวัน (ดูแผนภาพที่ 1.1 ประกอบ) และ

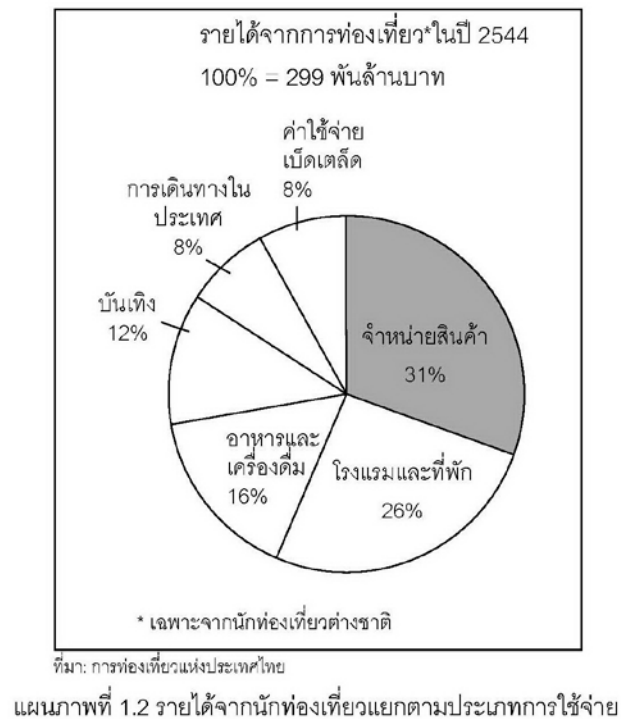
นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคยุโรปจะใช้เวลาเฉลี่ยในประเทศไทยนานที่สุด คือ 13.57 วันต่อครั้ง หากพิจารณาในระดับประเทศ นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดของไทย โดยเดินทางมาประเทศถึง 1.17 ล้านคนในปี 2544 และใช้จ่ายถึง 31,446 ล้านบาท นักท่องเที่ยวจากซาอุดีอาระเบียจะเป็น นักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายต่อวันสูงสุดคือ 5,745 บาทต่อวัน และนักท่องเที่ยวจากสวีเดนจะใช้เวลาท่องเที่ยวในประเทศไทย นานที่สุด คือเฉลี่ย 15.13 วันต่อครั้ง

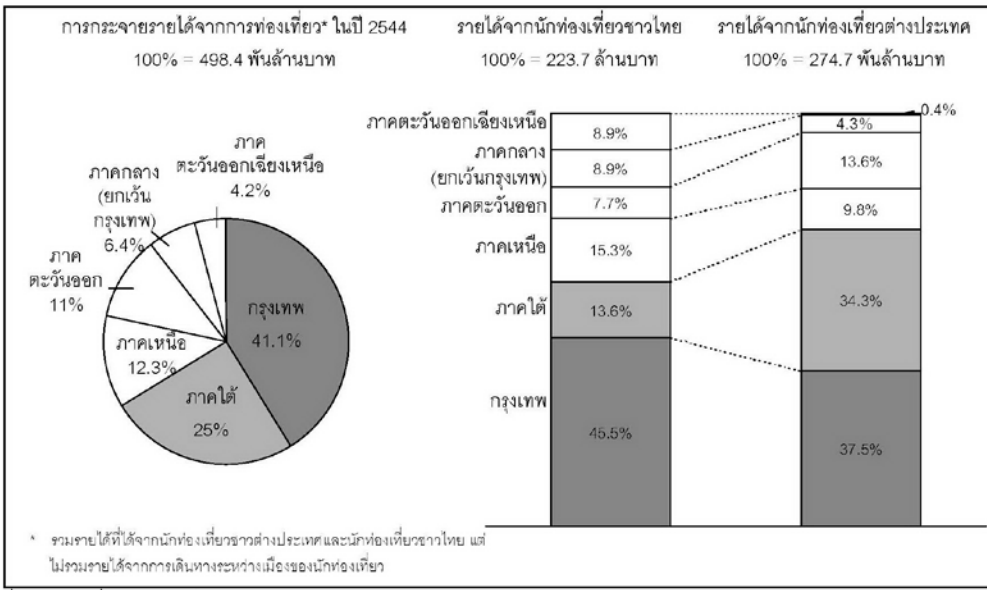
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภาพที่ 1.1 รายได้จากนักท่องเที่ยวแยกตามภูมิภาค

- 1.1 นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใน จะใช้จ่ายสูงสุดในด้านการจับจ่ายซื้อของซึ่งเป็นธุรกิจรองของกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คิดเป็นประมาณร้อยละ 31 ของการใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาจะเป็นค่าใช้จ่ายด้านที่พักร้อยละ 26 ด้านอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 16 เป็นต้น (ดูแผนภาพที่ 1.2 ประกอบ)

- 1.2 พิจารณาการกระจายรายได้ พบว่า มีการกระจายรายได้มากสุดในพื้นที่
กรุงเทพ (ร้อยละ 41.1) และภาคใต้ (ร้อยละ 25) ซึ่งเป็นผล
โดยตรงมาจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างประเทศขณะที่
นักท่องเที่ยวไทยจะมีการใช้จ่ายในเขตกรุงเทพฯ และภาคเหนือ
มากกว่า (ดูแผนภาพที่ 1.3 ประกอบ)

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภาพที่ 1.3 การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว

1.3 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and supporting industries) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจที่หลากหลายทั้งที่เป็นธุรกิจหลัก ธุรกิจรอง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ของกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยมีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ

1.3.1 กิจกรรมของธุรกิจแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน และไม่ได้มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ หรือเป็นห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ที่ชัดเจน กล่าวคือ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อหรือไม่เลือกซื้อสินค้าและบริการใดๆ อย่างเป็นอิสระต่อกัน และกิจกรรมแต่ละกิจกรรม (ยกเว้นบริษัท

1.3.3 ผู้ประกอบการในธุรกิจได้มีการรวมตัวกันเป็นสมาคม และชมรมเป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างความเชื่อมโยงในอุตสาหกรรม ซึ่งในปัจจุบันมีสมาคมรวมทั้งสิ้นกว่า 200 สมาคม ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งเป็นการรวมตัวกันในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ (ดูแผนภาพที่ 1.12 ประกอบ)

ประเภทของสมาคม	บทบาท	จำนวน สมาคม	จำนวน ชมรม	องค์กรที่มีบทบาทสำคัญ
องค์กรส่งเสริม อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	• เป็นสมาคมที่ส่งเสริม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวใน ภาพรวม	6	10	• สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย • สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติไทย (TICA) • องค์การรวมภาคเอกชนเพื่อส่งเสริม และ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (TPT)
บริษัทนำเที่ยว	• เป็นสมาคมที่เป็นตัวกลาง ในการเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างบริษัทนำเที่ยว ต่างๆ	41	51	• สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (ATTA) • สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยวไทย (ATTO) • สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (ADT)
มัคคุเทศก์อาชีพ	• เป็นสมาคมที่ดูแล มัคคุเทศก์อาชีพในแต่ ละภูมิภาค	5	4	• สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ (PGA)
ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง กับการท่องเที่ยว	• เป็นสมาคมที่ประกอบธุรกิจที่ เกี่ยวกับอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	55	42	• สมาคมโรงแรมไทย (THA) • สมาคมภัตตาคารไทย • สมาคมรถโดยสารไม่ประจำทาง (TTA) • สมาคมเรือไทย

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภาพที่ 1.12 สมาคมและชมรมด้านการท่องเที่ยว

2. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดสงขลา (กระทรวงการท่องเที่ยว 2010)

นักท่องเที่ยว	จำนวน
นักท่องเที่ยวต่างชาติ	595,909
นักท่องเที่ยวในประเทศ	795,684
รวม	1,391,593

3. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสงขลา

ตารางแสดงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนของนักท่องเที่ยว นักทัศนจร จำแนกตามหมวดค่าใช้จ่ายต่างๆปี

2551

ค่าใช้จ่ายในจังหวัด สงขลา	จัดการเดินทางมาเอง (ร้อยละ)				จัดการเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว (ร้อยละ)			
	นักทัศนจร		นักท่องเที่ยว		นักทัศนจร		นักท่องเที่ยว	
	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ
1.เสื้อผ้า อุปกรณ์เดินทาง	11.45	5.86	9.28	8.24	0	13.17	4.72	5.16
2. ค่าพาหนะเดินทางใน จังหวัด	28.95	36.03	23.77	22.85	0	45.62	20.75	37.44
3. ค่าที่พัก	0	0	17.67	21.74	0	0	25.47	7.05
4. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	21.33	19.57	22.15	20.73	0	19.76	12.26	22.98
5. ค่าซื้อสินค้าและของที่ ระลึก	27.37	28.62	21.14	20.1	0	16.31	23.58	20.91
6. ค่าใช้จ่ายเพื่อความ บันเทิง	10.1	9.92	5.86	6.21	0	4.6	7.55	6.45
7. ค่าบริการท่องเที่ยว ภายในจังหวัด	0	0	0.05	0.01	0	0	5.66	0
8. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.8	0	0.07	0.11	0	0	0	0
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน	3,609.23	3,006.62	2,040.58	2,187.65	0	4,543.18	2,065.00	3,007.50
ระยะพำนัเฉลี่ย (วัน)			3.01	3.92			3.5	2.5